

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ANTONIO TIZZANO

της 7ης Φεβρουαρίου 2002¹

1. Με διάταξη που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 9 Δεκεμβρίου 1999, το Sozialgericht Nürnberg (Γερμανία) υπέβαλε στο Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 77, παράγραφος 2, στοιχείο β', και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας² (στο εξής: κανονισμός). Ειδικότερα, η ως άνω παραπομπή έλαβε χώρα στο πλαίσιο τεσσάρων υποθέσεων των οποίων η συνεκδίκαση αποφασίστηκε από το εθνικό δικαστήριο και οι οποίες έχουν ως αντικείμενο διάφορες αποφάσεις του Bundesanstalt für Arbeit, Kindergeldkasse (ομοσπονδιακού οργανισμού εργασίας, ταμείο οικογενειακών επιδομάτων, στο εξής: ΒΑΚ), με τις οποίες απορρίφθηκαν αιτήσεις για τη λήψη οικογενειακού επιδόματος που είχαν υποβληθεί, για διάφορους λόγους, από Ισπανούς υπηκόους.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική ρύθμιση

2. Το άρθρο 77 του κανονισμού [όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983]³, το οποίο αφορά τις παροχές για τέκνα συντηρούμενα από δικαιούχους συντάξεων, προβλέπει τα εξής:

«1. Ο όρος “παροχές” κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, καθορίζει τα οικογενειακά επιδόματα που προβλέπονται για τους δικαιούχους συντάξεως γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, καθώς και τις προσαυξήσεις ή τα συμπληρώματα των συντάξεων αυτών λόγω τέκνων των δικαιούχων αυτών, με εξαίρεση των συμπληρωμάτων που χορηγούνται βάσει συστημάτων ασφάλισης για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες.

1 – Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

2 – ΕΕ L 149 σ. 2.

3 – ΕΕ L 230, σ. 6.

2. Οι παροχές χορηγούνται, οποιοδήποτε κι αν είναι το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου κατοικεί ο δικαιούχος συντάξεως ή τα τέκνα, κατά τους ακόλουθους κανόνες:

α) στον δικαιούχο συντάξεως που οφείλεται δυνάμει της νομοθεσίας ενός μόνου κράτους μέλους, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο για τη σύνταξη·

β) στον δικαιούχο συντάξεως που οφείλονται δυνάμει της νομοθεσίας περισσότερων κρατών μελών:

i) σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους στο έδαφος του οποίου κατοικεί ο δικαιούχος αυτός, αν το δικαίωμα για μια από τις παροχές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 γεννήθηκε κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας του κράτους αυτού, αφού ληφθούν υπόψη, ενδεχομένως, οι διατάξεις του άρθρου 79, παράγραφος 1, στοιχείο α·

ή

ii) στις υπόλοιπες περιπτώσεις, σύμφωνα με εκείνη από τις νομοθεσίες

των κρατών μελών αυτών στην οποία υπήχθη ο ενδιαφερόμενος επί περισσότερο χρόνο, αν το δικαίωμα για μια από τις παροχές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 γεννήθηκε δυνάμει της νομοθεσίας αυτής, αφού ληφθούν υπόψη, ενδεχομένως, οι διατάξεις του άρθρου 79, παράγραφος 1, στοιχείο α· αν δεν γεννάται δικαίωμα δυνάμει της νομοθεσίας αυτής, οι προϋποθέσεις γενέσεως του δικαιώματος εξετάζονται σε σχέση με τις νομοθεσίες των υπολοίπων ενδιαφερομένων κρατών μελών, κατά φθίνουσα σειρά της διάρκειας των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία των κρατών μελών αυτών.»

3. Ομοίως, το άρθρο 78 του κανονισμού, το οποίο αφορά τις παροχές για ορφανά, προβλέπει τα εξής:

«1. Ο όρος “παροχές”, υπό το πνεύμα του παρόντος άρθρου, προσδιορίζει τα οικογενειακά επιδόματα και, ανάλογα με την περίπτωση, τα συμπληρωματικά ή ειδικά επιδόματα που προβλέπονται για τα ορφανά, καθώς και τις συντάξεις ορφανών, με εξαίρεση των συντάξεων ορφανών που χορηγούνται βάσει συστημάτων ασφαλίσεως για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες.

2. Οι παροχές για ορφανά χορηγούνται, οποιοδήποτε κι αν είναι το κράτος μέλος κατοικίας του ορφανού ή του φυσικού ή νομικού προσώπου που βαρύνεται με την

πραγματική συντήρησή του, κατά τους ακόλουθους κανόνες:

- α) για το ορφανό αποθανόντος μισθωτού ή μη μισθωτού, ο οποίος είχε υπαχθεί στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού·
- β) για το ορφανό αποθανόντος μισθωτού ή μη μισθωτού ο οποίος είχε υπαχθεί στις νομοθεσίες πολλών κρατών μελών:

- i) σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους στο έδαφος του οποίου κατοικεί το ορφανό, αν το δικαίωμα για μια από τις παροχές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 γεννήθηκε κατά τη νομοθεσία του κράτους αυτού, αφού ληφθούν υπόψη, ενδεχομένως, οι διατάξεις του άρθρου 79 παράγραφος 1 στοιχείο α·

ή

- ii) στις υπόλοιπες περιπτώσεις σύμφωνα με εκείνη από τις νομοθεσίες των κρατών μελών αυτών, στην οποία είχε υπαχθεί ο αποθανών επί

περισσότερο χρόνο, αν το δικαίωμα για μια από τις παροχές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 γεννήθηκε δυνάμει της νομοθεσίας αυτής, αφού ληφθούν υπόψη, ενδεχομένως, οι διατάξεις του άρθρου 79, παράγραφος 1, στοιχείο α· αν δεν γεννάται δικαίωμα δυνάμει της νομοθεσίας αυτής, οι προϋποθέσεις γενέσεως του δικαιώματος εξετάζονται σε σχέση με τις νομοθεσίες των υπολοίπων ενδιαφερομένων κρατών μελών, κατά φθίνουσα σειρά της διάρκειας των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία των κρατών μελών αυτών.

Η νομοθεσία του κράτους μέλους που ισχύει για την καταβολή των παροχών που αναφέρονται στο άρθρο 77 υπέρ των τέκνων δικαιούχου συντάξεων εξακολουθεί εντούτοις να ισχύει μετά το θάνατο του δικαιούχου αυτού για την καταβολή των παροχών στα ορφανά του.»

4. Σε σχέση με αμφότερες τις προαναφερθείσες διατάξεις, το άρθρο 79, παράγραφος 1, ορίζει επιπλέον ότι «[ο]ι παροχές, υπό την έννοια των άρθρων 77 και 78, καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία που ορίζεται κατ' εφαρμογή των άρθρων αυτών από τον φορέα που είναι αρμόδιος για την εφαρμογή της νομοθεσίας αυτής και εις βάρος του, σαν να είχε υπαχθεί ο δικαιούχος των συντάξεων ή ο αποθανών αποκλειστικά στη νομοθεσία του αρμοδίου κράτους.» Πάντως, στην παράγραφο 1, στοιχείο α·, του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι, «αν η νομοθεσία αυτή προβλέπει ότι η κτήση, η διατήρηση ή η ανάκτηση του δικαιώματος παροχών εξαρτάται από τη διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως, μη μισθωτής δρα-

στηριότητας ή κατοικίας, η διάρκεια αυτή καθορίζεται αφού ληφθούν υπόψη, εφόσον είναι ανάγκη, οι διατάξεις του άρθρου 45 [σχετικά με τη συνεκτίμηση των περιόδων ασφάλισως] ή του άρθρου 72 [σχετικά με τον συνυπολογισμό των περιόδων απασχολήσεως], ανάλογα με την περίπτωση».

Η εθνική ρύθμιση

5. Στην Ισπανία, το Real decreto legislativo (βασιλικό νομοθετικό διάταγμα) 1/1994, περί γενικής ρυθμίσεως της κοινωνικής ασφαλίσεως, προβλέπει την καταβολή επιδόματος στους δικαιούχους συντάξεων για κάθε συντηρούμενο τέκνο που δεν συμπλήρωσε το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας, υπό την προϋπόθεση ότι το οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει ορισμένο ανώτατο όριο. Για τα τέκνα που έχουν ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 65 %, το εν λόγω διάταγμα προβλέπει τη λήψη του επιδόματος χωρίς να τίθενται προϋποθέσεις ως προς την ηλικία ή το εισόδημα: εντούτοις, η λήψη του εν λόγω επιδόματος για τα ενήλικα τέκνα είναι ασυμβίβαστη με την είσπραξη του ειδικού επιδόματος που προβλέπει ο νόμος 13/1982, περί ενσωματώσεως των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο κοινωνικό σύνολο, πράγμα το οποίο συνεπάγεται ότι οι ενδιαφερόμενοι οφείλουν, αναλόγως της περιπτώσεως, να επιλέξουν μεταξύ του ενός ή του άλλου συστήματος.

6. Όσον αφορά τη γερμανική ρύθμιση, ο Bundeskindergeldgesetz (ομοσπονδιακός νόμος περί οικογενειακών επιδομάτων, στο εξής: BKGG), όπως ίσχυε μέχρι τα τέλη του 1995, χορηγούσε στους δικαιούχους συντάξεων δικαίωμα επιδομάτων για συντηρούμενα τέκνα μέχρι να συμπληρώσουν το 16ο έτος της ηλικίας τους και, αν τα τέκνα ήσαν περισσότερα του ενός, υπό την προϋπόθεση

ότι το εισόδημα των ως άνω δικαιούχων συντάξεων δεν υπερβαίνει ορισμένο όριο. Από το 1996, το όριο ηλικίας ανήλθε στο 18ο έτος και τα ανώτατα όρια εισοδήματος καταργήθηκαν· επιπλέον, προβλέφθηκε η καταβολή επιδομάτων μέχρι τη συμπλήρωση του 27ου έτους της ηλικίας στην περίπτωση κατά την οποία τα τέκνα παρακολουθούν προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσως και μέχρι τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας όταν τα τέκνα βρίσκονται σε ανεργία. Τέλος, στην περίπτωση τέκνων τα οποία, λόγω αναπηρίας, αδυνατούν να αυτοσυντηρηθούν, ο BKGG προβλέπει την καταβολή επιδομάτων χωρίς να τίθεται όριο ηλικίας.

Τα πραγματικά περιστατικά και τα προδικαστικά ερωτήματα

7. Όπως προαναφέρθηκε, η παρούσα αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε στο πλαίσιο τεσσάρων υποθέσεων των οποίων η συνεκδίκαση αποφασίστηκε από το αιτούν δικαστήριο και των οποίων κοινό στοιχείο είναι ότι αφορούν, υπό διάφορες ιδιότητες, Ισπανούς υπηκόους που έχουν εργασθεί για ορισμένο χρονικό διάστημα στη Γερμανία ως διακινούμενοι εργαζόμενοι.

8. Στην πρώτη υπόθεση, ο Martínez Domínguez, προσφεύγων, είναι Ισπανός υπήκοος και κατοικεί στην Ισπανία, είναι δε δικαιούχος συντάξεως τόσο στην Ισπανία όσο και στη Γερμανία (όπου είχε εργασθεί για ορισμένη περίοδο). Καίτοι εδικαιούτο κατ' αρχήν οικογενειακό επίδομα στην Ισπανία για τη συντηρούμενη ανήλικη θυγατέρα του, δεν είχε παρά ταύτα δικαίωμα για τη λήψη

του ως άνω επιδόματος για τις περιόδους μεταξύ Απριλίου 1991 και Οκτωβρίου 1996 και μεταξύ Απριλίου και Οκτωβρίου 1997, λόγω υπερβάσεως του ανωτάτου ορίου εισοδήματος που προβλέπει η νομοθεσία της χώρας αυτής. Ο Martínez Domínguez υπέβαλε ως εκ τούτου, προκειμένου να λάβει το εν λόγω επίδομα, σχετική αίτηση τον Ιανουάριο του 1996 στη Γερμανία, όπου, όπως προαναφέρθηκε, δεν υφίστατο πλέον από το 1996 ανώτατο όριο εισοδήματος για την καταβολή του οικογενειακού επιδόματος. Ωστόσο, η αίτησή του απορρίφθηκε από τον ΒΑΚ, όπως επίσης και η εν συνεχεία υποβληθείσα διοικητική ένστασή του, η οριστική δε απόφαση περί απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεώς του προσβλήθηκε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

9. Στη δεύτερη υπόθεση, ο Benítez Urbano, προσφεύγων, είναι επίσης Ισπανός υπήκοος και κατοικεί στην Ισπανία, είναι δε δικαιούχος συντάξεως γήρατος τόσο στην Ισπανία όσο και στη Γερμανία (όπου είχε επίσης εργαστεί για ορισμένη περίοδο). Τον Αύγουστο του 1996, ο Benítez Urbano υπέβαλε αίτηση για τη λήψη οικογενειακού επιδόματος στη Γερμανία για την ενήλικη θυγατέρα του, άτομο με ειδικές ανάγκες, η οποία εισέπραττε στην Ισπανία το ειδικό επίδομα του νόμου 13/1982 περί ενσωματώσεως των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο κοινωνικό σύνολο, και, εξ αυτού του λόγου, ο Urbano δεν εδικαιούτο οικογενειακού επιδόματος στην Ισπανία (όπου δεν ζητήθηκε για τον λόγο αυτό). Η ως άνω αίτηση και η μεταγενεστέρως υποβληθείσα διοικητική ένσταση απορρίφθηκαν από τον ΒΑΚ, του οποίου η οριστική απόφαση περί απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως προσβλήθηκε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

10. Στην τρίτη υπόθεση, ο Mateos Cruz, προσφεύγων, είναι επίσης Ισπανός υπήκοος

και κατοικεί στην Ισπανία, είναι δε δικαιούχος συντάξεως τόσο στην Ισπανία όσο και στη Γερμανία (όπου είχε επίσης εργαστεί για ορισμένη περίοδο). Ο προσφεύγων ελάμβανε στην Ισπανία οικογενειακό επίδομα για τα τρία συντηρούμενα τέκνα του μέχρι την ενηλικίωσή τους. Αφότου έληξε η ισχύς του δικαιώματος για τη λήψη του ως άνω επιδόματος κατ' εφαρμογήν της ισπανικής νομοθεσίας, ο Mateos Cruz υπέβαλε αίτηση για τη λήψη ανάλογου επιδόματος στη Γερμανία τον Νοέμβριο του 1997, προβάλλοντας ότι τα τέκνα του συνέχιζαν τις σπουδές τους και παρακολουθούσαν προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσως και ότι, κατά συνέπεια, σύμφωνα με την ισχύουσα στη Γερμανία ρύθμιση, το σχετικό επίδομα πρέπει να καταβάλλεται μέχρι τη συμπλήρωση του 27ου έτους της ηλικίας των εν λόγω τέκνων. Στην υπόθεση αυτή, επίσης, η αίτηση και η εν συνεχεία υποβληθείσα διοικητική ένσταση απορρίφθηκαν από τον ΒΑΚ, του οποίου η απόφαση περί οριστικής απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως προσβλήθηκε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

11. Στην τέταρτη υπόθεση, απεναντίας, η Calvo Fernández, προσφεύγουσα, είναι χήρα Ισπανού υπηκόου, ο οποίος είχε εργαστεί για ορισμένη περίοδο στη Γερμανία, όπου πριν από τον θάνατό του (επισυμβάντος το 1985) είχε αποκτήσει δικαίωμα για τη λήψη συντάξεως, αλλά όχι οικογενειακού επιδόματος. Η Calvo Fernández, η οποία ήδη λαμβάνει οικογενειακό επίδομα στην Ισπανία για τα τρία συντηρούμενα τέκνα της (τα οποία κατοικούν στην Ισπανία και λαμβάνουν σύνταξη ορφανών στην Ισπανία και στη Γερμανία), ζήτησε, τον Ιούνιο του 1992, τη λήψη οικογενειακού επιδόματος και στη Γερμανία: δεν διευκρινίστηκε ωστόσο αν η προσφεύγουσα, με το ως άνω αίτημα, αποσκοπούσε στην πλήρη καταβολή του επιδόματος και στη χώρα αυτή ή μόνο στο συμπλήρωμα του επιδόματος που λαμβάνεται στην Ισπανία, δεδομένου ότι, βάσει της γερμανικής ρυθμίσεως, χορηγείται οικογε-

νειακό επίδομα μεγαλύτερου ποσού. Όπως συνέβη και στις λοιπές περιπτώσεις, ο ΒΑΚ απέρριψε επίσης την αίτηση και την εν συνεχεία υποβληθείσα διοικητική ένσταση η Calvo Fernández άσκησε ως εκ τούτου προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά της ως άνω οριστικής απόφασης περί απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεώς της. Εν συνεχεία, ο ΒΑΚ απέρριψε επίσης περαιτέρω αίτημα της Calvo Fernández για τη λήψη οικογενειακού επιδόματος για τα τέκνα που συνέχιζαν τις σπουδές τους και παρακολουθούσαν προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης μετά τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας· κατά της αποφάσεως περί απορρίψεως της υποβληθείσας κατά της ως άνω αποφάσεως του ΒΑΚ διοικητικής ενστάσεως ασκήθηκε επίσης προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Εξάλλου, στη διάταξη περί παραπομπής, δεν διευκρινίζεται αν, στην περίπτωση της Calvo Fernández, η υπόθεση της κύριας δίκης αφορά αμφότερες τις προσφυγές ή μία μόνον από αυτές.

12. Για την καλύτερη κατανόηση της παρούσας υποθέσεως, έχει σημασία να υπογραμμιστεί ότι, όπως σαφώς προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, σε καμία από τις τέσσερις περιπτώσεις που εκτίθενται στην εν λόγω διάταξη, τα δικαιώματα για τη λήψη συντάξεως στη Γερμανία δεν έχουν κτηθεί βάσει μόνον των διατάξεων της γερμανικής νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφαλίσεως, καθόσον, σε κάθε μία από αυτές τις περιπτώσεις, δεν είχαν καταβληθεί στη Γερμανία οι ελάχιστες απαιτούμενες προς τούτο εισφορές. Τα εν λόγω δικαιώματα αναγνωρίστηκαν στη Γερμανία μόνο χάρη στον υπολογισμό των λοιπών εισφορών που είχαν καταβληθεί στην Ισπανία· και τούτο, στις μεν τρεις πρώτες περιπτώσεις, δυνάμει του κανονισμού ο οποίος προβλέπει τη σώρευση

των εισφορών που έχουν καταβληθεί σε διαφορετικά κράτη μέλη, στη δε τέταρτη περίπτωση, αντιθέτως, κατ' εφαρμογήν της συναφθείσας μεταξύ της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και του Βασιλείου της Ισπανίας διμερούς συμβάσεως περί κοινωνικής ασφαλίσεως (υπογραφείσας το 1973 και εφαρμοστέας εν προκειμένω και μετά την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας στην Κοινότητα, στο εξής: σύμβαση).

13. Ενόψει των λεπτών ζητημάτων κοινοτικού δικαίου που τίθενται στο πλαίσιο των υποθέσεων των οποίων έχει επιληφθεί, το Sozialgericht Nürnberg έκρινε αναγκαίο να ζητήσει από το Δικαστήριο την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως και να του υποβάλει τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 77, παράγραφος 2, στοιχείο β', σε συνδυασμό με το άρθρο 79, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, την έννοια ότι οικογενειακές παροχές για συντηρούμενα τέκνα συνταξιούχων, οι οποίοι δικαιούνται συντάξεως σε κράτος μέλος όχι μόνο βάσει των διατάξεων της νομοθεσίας αυτού του κράτους, αλλά και βάσει των συνδυασμένων διατάξεων του ευρωπαϊκού κοινωνικού δικαίου, πρέπει να καταβάλλονται ως πλήρη επιδόματα, στην περίπτωση που το δικαίωμα για τη λήψη συντάξεως σε κράτος διαφορετικό από εκείνο της κατοικίας υφίσταται για περιόδους, ή γεννάται από μας χρονικής περιόδου, για τις οποίες το προβλεπόμενο στο κράτος κατοικίας δικαίωμα για τη λήψη οικογενειακών παροχών δεν υφίσταται πλέον, είτε λόγω υπερβάσεως ενός ορίου ηλικίας είτε λόγω υπερβάσεως ενός ορίου εισοδήματος είτε λόγω παραλείψεως υποβολής σχετικής αιτήσεως;

- 2) Έχει το άρθρο 78, παράγραφος 2, στοιχείο β', σε συνδυασμό με το άρθρο 79, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, την έννοια ότι οικογενειακές παροχές για ορφανά τέκνα αποθανόντος μισθωτού ή μη μισθωτού, υπαχθέντος στη νομοθεσία περισσοτέρων του ενός κρατών μελών, οσάκις τα εν λόγω τέκνα δεν έχουν δικαίωμα για τη λήψη συντάξεως ορφανών σε κράτος μέλος, στη νομοθεσία του οποίου είχε υπαχθεί ο ασφαλισμένος, ούτε βάσει μόνον της νομοθεσίας του κράτους μελους αυτού ούτε βάσει των συντονιστικών διατάξεων της ευρωπαϊκής κοινωνικής νομοθεσίας, πρέπει να καταβάλλονται ως πλήρη επιδόματα, στην περίπτωση κατά την οποία το δικαίωμα για τη λήψη συντάξεως ορφανών σε κράτος διαφορετικό από εκείνο της κατοικίας υφίσταται για περιόδους, ή γεννάται από μιας χρονικής περιόδου, για το οποίες το προβλεπόμενο στο κράτος κατοικίας δικαίωμα για τη λήψη παροχών δεν έχει γεννηθεί ή δεν υφίσταται πλέον, είτε λόγω υπερβάσεως ενός ορίου ηλικίας είτε λόγω υπερβάσεως ενός ορίου ηλικίας είτε λόγω υπερβάσεως ενός ορίου εισοδήματος είτε λόγω παραλείψεως υποβολής σχετικής αιτήσεως;»

14. Στο πλαίσιο της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας κατέθεσαν παρατηρήσεις, πέραν των προσφευγόντων της κύριας δίκης, η Γερμανική και η Ισπανική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή. Προκειμένου να διασαφηνιστούν η σχετική εθνική ρύθμιση καθώς και οι κανόνες που προβλέπει η σύμβαση, το Δικαστήριο ζήτησε, με έγγραφο της 24ης Ιουλίου 2001, ορισμένες διευκρινίσεις από τις κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις: οι σχετικές διευκρινίσεις παρασχέθηκαν στο Δικαστήριο με έγγραφα που κατατέθηκαν στις 2 και στις 30 Αυγούστου 2001.

Νομική ανάλυση

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

15. Όπως σαφώς προκύπτει από τη διατύπωσή τους, οι διατάξεις των άρθρων 77 και 78 του κανονισμού ρυθμίζουν κατ' ανάλογο τρόπο τις παροχές για συντηρούμενα τέκνα δικαιούχων συντάξεως και τις παροχές για ορφανά, υιοθετώντας την ίδια προσέγγιση σε αμφότερες τις περιπτώσεις. Ειδικότερα, στις διατάξεις των εν λόγω άρθρων ορίζεται ότι, οσάκις οι δικαιούχοι συντάξεων (στην πρώτη περίπτωση) ή οι αποθανόντες εργαζόμενοι (στη δεύτερη περίπτωση) είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία περισσοτέρων του ενός κρατών μελών, όπως συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση, οι προβλεπόμενες από τα ως άνω άρθρα παροχές χορηγούνται κατ' αρχήν από το κράτος κατοικίας του δικαιούχου (παράγραφος 2, στοιχείο β', σημείο i). Εντούτοις, οσάκις το δικαίωμα για τη λήψη των εν λόγω παροχών δεν έχει κτηθεί βάσει μόνον της νομοθεσίας του ως άνω κράτους (λαμβάνομένων επίσης υπόψη, προς τούτο, των διατάξεων του κανονισμού περί συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως και των περιόδων απασχολήσεως, στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 79), οι παροχές αυτές χορηγούνται από το κράτος στη νομοθεσία του οποίου είχε υπαχθεί ο δικαιούχος των συντάξεων ή ο αποθανών εργαζόμενος επί περισσότερο χρόνο (υπό την προϋπόθεση, προφανώς, ότι το αντίστοιχο δικαίωμα έχει κτηθεί βάσει της νομοθεσίας του κράτους αυτού, αφού ληφθεί υπόψη, στην περίπτωση αυτή, η ρύθμιση περί συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως και περί συνυπολογισμού των περιόδων απασχολήσεως (παράγραφος 2, στοιχείο β', σημείο ii)).

16. Στις υποθέσεις που αφορά η παρούσα αίτηση για την έκδοση προδικαστικής απόφασης, οι δικαιούχοι των παροχών για συντηρούμενα τέκνα ή για ορφανά κατοικούσαν, όπως προαναφέρθηκε, στην Ισπανία, όπου οφείλονταν, κατ' αρχήν η οι παροχές. Εντούτοις, κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του κράτους αυτού, το δικαίωμα για τη λήψη των εν λόγω παροχών:

— είχε παύσει να υφίσταται για ορισμένες περιόδους, λόγω της υπερβάσεως του ανωτάτου ορίου εισοδήματος που καθορίζει η νομοθεσία της χώρας αυτής (υπόθεση *Martínez Domínguez*).

— ή είχε παύσει να υφίσταται λόγω του ότι τα συντηρούμενα τέκνα είχαν συμπληρώσει ορισμένο έτος της ηλικίας (υποθέσεις *Mateos Cruz* και *Calvo Fernández*).

— ή δεν μπορούσε να ασκηθεί λόγω του ότι ο ενδιαφερόμενος είχε επιλέξει τη λήψη άλλων παροχών, η οποία δεν συμβιβάζεται με τη λήψη των ως άνω παροχών (υπόθεση *Benítez Urbano*).

— ή, τέλος (όπως μπορεί να συναχθεί, ενδεχομένως, από τα σχετικά με την υπόθεση *Calvo Fernández* στοιχεία), είχε ως συνέπεια την καταβολή ποσών χαμηλότερων από εκείνα που ήδη καταβάλλονταν εντός κράτους διαφορετικού από εκείνο της κατοικίας.

17. Δεδομένου ότι οι δικαιούχοι των συντάξεων (στις υποθέσεις *Martínez Domínguez*, *Mateos Cruz* και *Benítez Urbano*) και ο αποθανών εργαζόμενος (στην υπόθεση *Calvo Fernández*) είχαν υπαχθεί στη γερμανική νομοθεσία για ορισμένη περίοδο, το αιτούν δικαστήριο θέλει να πληροφορηθεί, με τα δύο υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα, αν, δυνάμει των άρθρων 77, 78 και 79 του κανονισμού, η διοίκηση της εν λόγω χώρας υποχρεούται να καταβάλλει τις παροχές που δεν καταβάλλονταν στην Ισπανία για τους λόγους που μνημονεύθηκαν ανωτέρω (ή να συμπληρώνει τις ως άνω παροχές), στο μέτρο που οι εν λόγω παροχές θα καταβάλλονταν αν είχε εφαρμογή η γερμανική ρύθμιση.

18. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ως άνω ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, υπενθυμίζω κατ' αρχάς ορισμένες γενικές εκτιμήσεις ως προς την ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του κανονισμού υπό το πρίσμα της κοινοτικής νομολογίας, προκειμένου να εξετάσω εν συνεχεία ενδελεχέστερα τις λύσεις που πρέπει να δοθούν στα ζητήματα τα οποία τίθενται στο πλαίσιο των διαφόρων περιπτώσεων που εμπεριέχονται στις υποθέσεις της κύριας δίκης.

Γενικές εκτιμήσεις

19. Όπως προαναφέρθηκε, τα άρθρα 77 και 78 του κανονισμού θέτουν τα κριτήρια που καθιστούν δυνατό τον καθορισμό του αρμοδίου κράτους μέλους για τη χορήγηση των

επιδομάτων για συντηρούμενα τέκνα ή για ορφανά, στην περίπτωση κατά την οποία οι δικαιούχοι συντάξεων (στην πρώτη περίπτωση) ή οι αποθανόντες εργαζόμενοι (στη δεύτερη περίπτωση) είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία περισσότερων του ενός κρατών μελών. Το κράτος μέλος που προσδιορίζεται δυνάμει των ως άνω κριτηρίων υποχρεούται να καταβάλλει τις εν λόγω παροχές, έστω και αν το σχετικό δικαίωμα δεν έχει κτηθεί στο εν λόγω κράτος βάσει μόνον της εθνικής του νομοθεσίας, αλλά κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του κανονισμού περί συνυπολογισμού των περιόδων ασφάλισης και των περιόδων απασχολήσεως.

20. Κατ' αρχήν, σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού αρχή του ενιαίου της εφαρμοστέας νομοθεσίας⁴, το ως άνω κράτος μέλος είναι το μόνον αρμόδιο για τη χορήγηση των εν λόγω παροχών, τις οποίες χορηγεί σύμφωνα με την ισχύουσα στο κράτος μέλος αυτό νομοθεσία και εντός των ορίων που αυτή καθορίζει. Εντούτοις, δυνάμει της ως άνω αρχής, ενδέχεται οι ενδιαφερόμενοι να στερούνται δικαιωμάτων για τη λήψη ευνοϊκότερων παροχών τα οποία έχουν αποκτήσει σε άλλα κράτη μέλη βάσει μόνον των αντιστοίχων εθνικών νομοθεσιών· τούτο αντιβαίνει στην αρχή την οποία έχει επανειλημμένως υπενθυμίσει η κοινοτική νομολογία, ότι «ο σκοπός των άρθρων 48 έως 51 της Συνθήκης δεν θα εκπληρωνόταν αν οι εργαζόμενοι έχαναν, λόγω της ασκήσεως του δικαιώματός τους για ελεύθερη κυκλοφορία, πλεονεκτήματα κοινωνικής ασφάλισης τα οποία τους διασφαλίζει η νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους».

4 — Βλ., επ' αυτού, απόφαση της 7ης Μαΐου 1998, C-113/96, Gómez Rodríguez (Συλλογή 1998, σ. I-2461, σκέψη 27).

21. Κατά συνέπεια, προκειμένου να αποφευχθεί η ως άνω αντιφατικότητα, το Δικαστήριο διευκρίνισε, σε διάφορες περιστάσεις, ότι «οι διατάξεις του κανονισμού [1408/71] δεν μπορούν να τύχουν εφαρμογής εάν συνεπάγονται τη μείωση του ύψους των παροχών τις οποίες μπορεί να αξιώσει ο ενδιαφερόμενος δυνάμει της νομοθεσίας ενός μόνον κράτους μέλους και μόνον βάσει των περιόδων ασφάλισης που έχουν συμπληρωθεί υπό τη νομοθεσία αυτή»⁵. Ως προς το ζήτημα που μας απασχολεί, το Δικαστήριο διευκρίνισε, μεταξύ άλλων, ότι τα άρθρα 77 και 78 του κανονισμού πρέπει να ερμηνεύονται «υπό την έννοια ότι το δικαίωμα οικογενειακών παροχών έναντι του κράτους στο έδαφος του οποίου κατοικεί ο δικαιούχος συντάξεως αναπηρίας ή γήρατος ή το ορφανό δεν καταργεί το δικαίωμα οικογενειακών παροχών μεγαλύτερου ύψους το οποίο έχει προηγουμένως κτηθεί έναντι άλλου κράτους μέλους. Υπό τις συνθήκες αυτές, το τελευταίο αυτό κράτος οφείλει να καταβάλλει ένα συμπλήρωμα παροχών ίσο προς τη διαφορά μεταξύ των δύο ποσών»⁶.

22. Ωστόσο, έχει σημασία να υπογραμμιστεί ότι η προαναφερθείσα νομολογία αναφέρεται αποκλειστικά σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ενδιαφερόμενοι είχαν αποκτήσει τα κοινωνικοασφαλιστικά τους δικαιώματα σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο της κατοικίας, βάσει μόνον της νομοθεσίας του ως άνω κράτους (και όχι βάσει των διατάξεων του κανονισμού περί συνυπολογισμού των περιόδων ασφάλισης και των περιόδων απασχολήσεως), καθόσον μόνο στην περίπτωση αυτή θα μπορούσε η εφαρμογή του

5 — Απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1997, C-59/95, Bastos Moriana κ.λπ. (Συλλογή 1997, σ. I-1071, σκέψη 17), όπου παρατίθεται ειδικότερα η απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 1975, 24/75, Petroni (Συλλογή τόμος 1975, σ. 347, σκέψεις 13 και 16).

6 — Απόφαση Bastos Moriana κ.λπ., προαπαρθεθείσα σκέψη 16, η οποία παραπέμπει ειδικότερα στις αποφάσεις της 12ης Ιουνίου 1980, 733/79, Laterza (Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 291), και της 9ης Ιουλίου 1980, 807/79, Gravina κ.λπ. (Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 449).

κανονισμού να στερήσει από τους ενδιαφερομένους το δικαίωμα για τη λήψη ευνοϊκότερων παροχών, τις οποίες θα εδικαιούντο σε αντίθετη περίπτωση.

23. Τα όρια αυτά της εν λόγω νομολογίας προκύπτουν σαφώς από την απόφαση Bastos Moriana κ.λπ., όπου διευκρινίζεται ότι «τα άρθρα 77, παράγραφος 2, στοιχείο β', σημείο i, και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β', σημείο i, του κανονισμού έχουν την έννοια ότι ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους δεν υποχρεούται να χορηγεί στους δικαιούχους συντάξεως ή στα ορφανά που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος συμπλήρωμα οικογενειακών παροχών⁷ στην περίπτωση που το ποσό των οικογενειακών παροχών που χορηγούνται από το κράτος μέλος κατοικίας υπολείπεται του ποσού των παροχών που προβλέπει η νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους, εφόσον το δικαίωμα του δικαιούχου συντάξεως ή του ορφανού δεν έχει κτηθεί αποκλειστικά βάσει των περιόδων ασφαλίσεως που έχουν συμπληρωθεί σ' αυτό το κράτος»⁸. Τούτο συμβαίνει για τον λόγο ότι, όπως ήδη αναφέρθηκε, «στην περίπτωση που το δικαίωμα του δικαιούχου συντάξεως ή του ορφανού έχει κτηθεί μόνον κατ' εφαρμογή των κανόνων περί συνυπολογισμού που προβλέπει ο κανονισμός [...], η εφαρμογή των άρθρων 77 και 78 δεν στερεί τους ενδιαφερομένους των παροχών που χορηγούνται δυνάμει μόνον της νομοθεσίας ενός άλλου κράτους μέλους»⁹.

24. Ομοίως, στη μεταγενέστερη απόφαση Gómez Rodríguez, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, «όταν το χορηγούμενο εντός του κράτους κατοικίας δικαίωμα λήψεως των παροχών αποσβέστηκε λόγω της συμπληρώσεως του ανωτάτου ορίου ηλικίας, ο αρμόδιος ασφαλιστικός φορέας άλλου κράτους μέλους δεν υποχρεούται να χορηγεί παροχές στους ενδιαφερομένους, εκτός αν έχουν αποκτήσει το δικαίωμά τους με βάση μόνον τις συμπληρωθείσες στο κράτος αυτό περιόδους ασφαλίσεως»¹⁰. Επομένως, το Δικαστήριο κατέληξε ότι «το άρθρο 78, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού έχει την έννοια ότι οι διατάξεις του που περιέχονται στην περίπτωση ii δεν καθίστανται εφαρμοστέες στην περίπτωση κατά την οποία το δικαίωμα λήψεως συντάξεως ορφανού, το οποίο αρχικά είχε χορηγηθεί, δυνάμει της περιπτώσεως i, στο κράτος κατοικίας του δικαιούχου, αποσβέστηκε λόγω της συμπληρώσεως του ανωτάτου ορίου ηλικίας, έστω και αν σε άλλο κράτος μέλος στη νομοθεσία του οποίου έχει επίσης υπαχθεί ο ασφαλισμένος παρέχεται δικαίωμα λήψεως συντάξεως ορφανού και μετά το χρονικό αυτό σημείο σε περίπτωση εφαρμογής του προβλεπόμενου στο άρθρο 79 του κανονισμού κανόνα συνυπολογισμού»¹¹.

Εξέταση των προκειμένων περιπτώσεων

7 — Για να γίνει αντιληπτό τι νοείται ως «συμπλήρωμα οικογενειακών παροχών», επιβάλλεται η υπενθύμιση της παράγραφου 5 της προαναφερθείσας αποφάσεως Bastos Moriana κ.λπ., η οποία έχει ως εξής: «οι προσφεύγοντες υπέβαλαν στο Bundesanstalt für Arbeit αιτήσεις να τους χορηγηθούν για τα τέκνα τους επιδόματα για συντηρούμενα τέκνα δυνάμει της γερμανικής νομοθεσίας, στο μέτρο που τα επιδόματα αυτά χορηγούνται για μεγαλύτερες περιόδους ή αντιστοιχούν σε ποσά υψηλότερα από εκείνα που χορηγούνται από το κράτος κατοικίας τους. Επομένως, οι προσφεύγοντες ζητούν να λάβουν ένα συμπλήρωμα παροχών ίσο προς τη διαφορά μεταξύ του γερμανικού επιδόματος και του επιδόματος του κράτους κατοικίας τους (στο εξής: συμπληρωματικό επίδομα)».

8 — Προαναφερθείσα απόφαση, σκέψη 32.

9 — Προαναφερθείσα απόφαση, σκέψη 19.

25. Κατόπιν των ανωτέρω γενικών εκτιμήσεων, έχω τη γνώμη ότι, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών στοιχείων των διαφόρων περιπτώσεων των υποθέσεων της

10 — Προαναφερθείσα απόφαση, σκέψη 32.

11 — Προαναφερθείσα απόφαση, σκέψη 33.

κύριας δίκης, τα ζητήματα που θέτει το Sozialgericht Nürnberg με την αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως μπορούν εύκολα να επιλυθούν υπό το πρίσμα της προαναφερθείσας κοινοτικής νομολογίας και ειδικότερα υπό το πρίσμα των αποφάσεων Bastos Moriana κ.λπ. και Gómez Rodríguez. Συγκεκριμένα, φρονώ, όπως η Επιτροπή και η Γερμανική Κυβέρνηση, ότι στις υπό εξέταση περιπτώσεις το δικαίωμα για τη λήψη παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως έχει κτηθεί στο κράτος κατοικίας, πράγμα που έχει ως συνέπεια ότι, σύμφωνα με την εν λόγω νομολογία, οι λοιπές παροχές που ζητήθηκαν σε άλλο κράτος μέλος δεν έπρεπε να χορηγηθούν, εκτός αν το σχετικό δικαίωμα είχε κτηθεί βάσει μόνον της νομοθεσίας του τελευταίου αυτού κράτους.

26. Συγκεκριμένα, σε αντίθεση προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης και η Ισπανική Κυβέρνηση, φρονώ ότι δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι, στις τέσσερις επίμαχες περιπτώσεις, το δικαίωμα παροχών για συντηρούμενα τέκνα ή για ορφανά έχει κτηθεί στο κράτος κατοικίας. Ουδεμία αμφιβολία περί αυτού μπορεί να υπάρξει στις υποθέσεις Mateos Cruz και Calvo Fernández, καθόσον, όπως στις προπαρατεθείσες υποθέσεις Bastos Moriana κ.λπ. και Gómez Rodríguez, οι παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως είχαν όντως χορηγηθεί εντός του κράτους κατοικίας, έστω και αν είχαν χορηγηθεί για συντομότερες περιόδους ή οι παροχές ήταν χαμηλότερου ποσού από εκείνες που προέβλεπε η νομοθεσία του άλλου κράτους μέλους, στην οποία είχαν επίσης υπαχθεί οι ασφαλισμένοι. Η ίδια λύση πρέπει επίσης να προκριθεί στην υπόθεση Martínez Domínguez, δεδομένου ότι, και σε αυτή την περίπτωση, οι παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως είχαν όντως χορηγηθεί εντός του κράτους κατοικίας, αλλά με ορισμένες διακοπές που οφείλονταν στην προσωρινή υπέρβαση του προς τούτο προβλεπόμενου από τη νομοθεσία της χώρας αυτής ανωτάτου ορίου εισοδήματος.

Ωστόσο, η ως άνω λύση πρέπει επίσης να προκριθεί, κατά τη γνώμη μου, στην υπόθεση Benítez Urbano, καθόσον ο ενδιαφερόμενος είχε κατ' αρχήν δικαίωμα για τη λήψη των επίδικων παροχών στο κράτος κατοικίας και καθόσον η μη χορήγηση των εν λόγω παροχών οφειλόταν αποκλειστικά στην επιλογή του ενδιαφερομένου να λαμβάνει άλλες παροχές των οποίων η λήψη ήταν ασυμβίβαστη με τη λήψη των ως άνω παροχών.

27. Δεδομένου ότι, σε όλες τις περιπτώσεις, το δικαίωμα παροχών για συντηρούμενα τέκνα ή για ορφανά έχει κτηθεί στο κράτος κατοικίας, οι παροχές που ζητούνται σε άλλο κράτος μέλος πρέπει να χορηγούνται, κατ' εφαρμογήν της νομολογίας Bastos Moriana κ.λπ. και Gómez Rodríguez, μόνον στην περίπτωση κατά την οποία το σχετικό δικαίωμα έχει κτηθεί βάσει μόνο της νομοθεσίας του κράτους αυτού. Εντούτοις, δεν απόκειται στο Δικαστήριο να εκτιμήσει αν, στις διάφορες υπό εξέταση περιπτώσεις εν προκειμένω, οι ως άνω προϋποθέσεις πληρούνται ή όχι (ζητήματα επί των οποίων ορισμένοι από τους προσφεύγοντες της κύριας δίκης έχουν λάβει θέση), καθόσον πρόκειται, στην πραγματικότητα, περί ζητήματος του εσωτερικού δικαίου το οποίο πρέπει να επιλυθεί από το εθνικό δικαστήριο.

28. Εν προκειμένω, αρκούμαι να παρατηρήσω ότι ένα ιδιαίτερο πρόβλημα παρουσιάζεται, συναφώς, στην υπόθεση Calvo Fernández. Συγκεκριμένα, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι, στην ως άνω περίπτωση, το δικαίωμα για τη λήψη συντάξεων ορφανών είχε κτηθεί στη Γερμανία, βάσει της προαναφερθείσας συμβάσεως που συνήφθη το 1973 μεταξύ της χώρας

αυτής και του Βασιλείου της Ισπανίας. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέσχε η Γερμανική Κυβέρνηση σε απάντηση ρητής ερωτήσεως του Δικαστηρίου, η εν λόγω σύμβαση εξακολούθησε να έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση, ακόμη και έπειτα από την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας στην Κοινότητα και την έναρξη ισχύος του κανονισμού στη χώρα αυτή· τούτο δε στο μέτρο που οι χορηγούμενες βάσει της συμβάσεως παροχές ήταν ευνοϊκότερες για τον ενδιαφερόμενο από εκείνες που προέβλεπε ο κανονισμός. Προσθέτω επ' αυτού ότι η εφαρμογή της συμβάσεως είναι, κατά τη γνώμη μου, δικαιολογημένη εν προκειμένω, καθόσον ο αποθανών εργαζόμενος είχε αποκτήσει τα εξ αυτής απορρέοντα δικαιώματα προ της προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας στην Κοινότητα, πράγμα που έχει ως συνέπεια ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, τα δικαιώματα αυτά (και εκείνα των ελκόντων εξ αυτού δικαιώματα) δεν μπορούσαν να καταρτηθούν εξ αιτίας της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού¹².

29. Κατόπιν των προαναφερθέντων, φρονώ ότι, για την εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση της αρχής που διατυπώνεται στις αποφάσεις *Bastos Moriana* κ.λπ. και *Gómez Rodríguez*, τα δικαιώματα που έχουν κληθεί

σε κράτος μέλος βάσει διμερούς συμβάσεως συναφθείσας με άλλο κράτος μέλος πρέπει απλώς να εξομοιωθούν με εκείνα που απορρέουν από τη ρύθμιση περί κοινωνικής ασφαλίσεως του πρώτου κράτους μέλους. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει ήδη διευκρινίσει ότι η έννοια της νομολογίας σχετικά με τα συμπληρώματα παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως είναι ότι «ως παροχές χορηγούμενες δυνάμει της νομοθεσίας ενός κράτους μέλους πρέπει να νοηθούν τόσο οι παροχές που προβλέπονται από μόνη την εθνική νομοθεσία, που θεσπίζουν τα εθνικά νομοθετικά όργανα, όσο και οι παροχές που απορρέουν από διατάξεις διεθνών συμβάσεων περί κοινωνικής ασφαλίσεως που ισχύουν μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών μελών και έχουν ενσωματωθεί στην εθνική τους νομοθεσία οι οποίες συνεπάγονται τη διαμόρφωση μιας περισσότερο ευνοϊκής καταστάσεως, για τον ενδιαφερόμενο εργαζόμενο, σε σύγκριση με εκείνη που απορρέει από την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση»¹³. Εξάλλου, είναι προφανές ότι, αν δεν ισχυαν τα προαναφερθέντα, θα επρόκειτο για παραβίαση της επανειλημμένως μνημονευθείσας αρχής ότι η εφαρμογή του κανονισμού δεν δύναται να στερεί από τους δικαιούμενους εργαζόμενους το δικαίωμα για τη λήψη ευνοϊκότερων παροχών, τις οποίες θα edικαιούντο σε αντίθετη περίπτωση.

30. Συνελπώς, όπως προκύπτει από τα προαναφερθέντα, στην υπόθεση *Calvo Fernández*, οι παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως που έχουν αποκτηθεί στη Γερμανία δυνάμει της διμερούς συμβάσεως πρέπει να εξομοιωθούν με παροχές αποκτηθείσες δυνάμει της εθνικής ρυθμίσεως περί κοινωνικής ασφαλίσεως της χώρας αυτής. Απόκειται βεβαίως στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει αν όντως οφείλονται οι επίδικες στην υπόθεση αυτή οικογενειακές παροχές στη Γερμανία, δυνάμει της συμβάσεως.

12 — Βλ., επ' αυτού, την απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1991, C-227/89, *Rönfeldt* (Σύλλογη 1991, σ. I-323), στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι «τα άρθρα 48, παράγραφος 2, και 51 της Συνθήρας (...) δεν επιτρέπουν την υπαίτια κοινωνικοασφαλιστικών πλεονεκτημάτων την οποία θα προκαλούσε στους ενδιαφερόμενους μισθωτούς η μη δυνατότητα εφαρμογής, κατόπιν της ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, των συμβάσεων που ισχύουν μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών μελών και είχαν ενσωματωθεί στην εθνική τους νομοθεσία» (σκέψη 29). Το περιεχόμενο της ως άνω νομολογίας δευκρινίστηκε εν συνεχεία με την απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1995, C-475/93, *Thévenon* (Σύλλογη 1995, σ. I-3813), στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι η καθιερωθείσα με την ως άνω νομολογία αρχή ισχύει μόνον στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ενδιαφερόμενοι άσκησαν το δικαίωμα ελεύθερης κίνησης και φέρουν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Εξάλλου, στην πλησιάζουσα μνημονευθείσα απόφαση *Gómez Rodríguez*, δευκρινίζεται ότι ο κανόνας που απορρέει από την απόφαση *Rönfeldt* έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση της κύριας δίτης, άπου ο αποθανών εργαζόμενος συμπλήρωσε τις περιόδους ασφαλίσεως του στην Ισπανία και στη Γερμανία προ της προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (σκέψη 41). Για μεταγενέστερη επιβεβαίωση, βλ., ως την πλέον πρόσφατη, την απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 2002, C-277/99, *Kaske* (Σύλλογη 2002, σ. I-1261).

13 — Απόφαση *Rönfeldt*, προπαρατεθείσα, σκέψη 27.

31. Συνεπώς, υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, φρονώ ότι στα ερωτήματα που υπέβαλε το Sozialgericht Nürnberg πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 77, παράγραφος 2, στοιχείο β', και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού, σε συνδυασμό με το άρθρο 79, παράγραφος 1, αυτού, έχουν την έννοια ότι, όταν το δικαίωμα παροχών για συντηρούμενα τέκνα ή για ορφανά του οποίου γίνεται επίκληση έχει αποκτηθεί στο κράτος κατοικίας του δικαιούχου των εν λόγω παροχών, οι συμπληρωματικές παροχές που ζητούνται σε άλλο κράτος μέλος πρέπει να χορηγούνται μόνον αν το σχετικό δικαίωμα έχει αποκτηθεί στο τελευταίο κράτος βάσει μόνον της εθνικής του νομοθεσίας ή βάσει συμβάσεως συναφθείσας μεταξύ του κράτους αυτού και άλλου κράτους μέλους, της οποίας η ισχύς διατηρήθηκε και μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού.

Πρόταση

32. Βάσει των προεκτεθέντων, προτείνω να δοθεί στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Sozialgericht Nürnberg η εξής απάντηση:

«Τα άρθρα 77, παράγραφος 2, στοιχείο β', και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας σε συνδυασμό με το άρθρο 79, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, έχουν την έννοια ότι, όταν το δικαίωμα παροχών για συντηρούμενα τέκνα ή για ορφανά του οποίου γίνεται επίκληση έχει αποκτηθεί στο κράτος κατοικίας του δικαιούχου των εν λόγω παροχών, οι συμπληρωματικές παροχές που ζητούνται σε άλλο κράτος μέλος πρέπει να χορηγούνται μόνον αν το σχετικό δικαίωμα έχει αποκτηθεί στο τελευταίο κράτος βάσει μόνον της εθνικής του νομοθεσίας ή βάσει συμβάσεως συναφθείσας μεταξύ του κράτους αυτού και άλλου κράτους μέλους, της οποίας η ισχύς διατηρήθηκε και μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού.»